

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 4 februari 1932 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med anhållan om riksdagens yttrande rörande visst av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1931 fattat beslut.

Genom en den 4 januari 1932 dagtecknad proposition, nr 18, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, anhållit om riksdagens yttrande angående ett i nämnda protokoll omförmält, av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1931 vid dess femtonde sammanträde antaget konventionsförslag.

Nämnda konventionsförslag har i svensk översättning följande lydelse:

Förslag till konvention angående begränsning av arbetstiden i kolgruvor.

Generalkonferensen av nationernas förbunds internationella arbetsorganisation,

vilken av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 28 maj 1931 till sitt femtonde sammanträde, samt beslutit antaga vissa förslag angående begränsning av arbetstiden i kolgruvor, en fråga, vilken innefattas i den andra punkten på dagordningen för sammanträdet,

ävensom beslutit, att dessa förslag skola taga form av ett förslag till internationell konvention, antager denna, den adertonde dagen i juni år ettusenniohundra och trettio ett efterföljande förslag till konvention att ratificeras av internationella arbetsorganisationens medlemmar jämlikt bestämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen.

§ 1.

Denna konvention äger tillämpning å alla kolgruvor, d. v. s. å varje gruva, ur vilken utvinnes enbart stenkol eller brunkol eller huvudsakligen stenkol eller brunkol tillika med andra mineral.

I denna konvention förstås med »brunkolsgruva» varje gruva, ur vilken utvinnes kol från en senare geologisk ålder än stenkolsperioden.

§ 2.

I denna konvention förstås med »arbetare»

a) i fråga om underjordiska kolgruvor: varje person, som är sysselsatt med arbete under jord, oavsett vilket företag som använder honom och naturen av det arbete, vartill han användes, med undantag likväl för sådana

Bihang till riksdagens protokoll 1932. 9 saml. 2 avd. 5 häft. (Nr 6.) 259 32 1

personer, vilka intaga en övervakande eller ledande ställning och icke i normala fall deltaga i något manuellt arbete;

b) i fråga om kolgruvor med dagbrytning: varje person, som direkt eller indirekt är sysselsatt med utvinnande av kol, med undantag likväl för sådana personer, vilka intaga en övervakande eller ledande ställning och icke i normala fall deltaga i något manuellt arbete.

§ 3.

Med arbetstid i underjordiska stenkolsgruvor förstås tiden för uppehåll i gruvan, bestämd på följande sätt:

1. Såsom tid för uppehåll i en underjordisk gruva anses tiden mellan det ögonblick, då arbetaren inträder i hisskorgen för att nedstiga, och det ögonblick, då han efter uppfärden lämnar densamma.

2. I gruvor, vartill tillträde erhålles genom stoll, anses såsom tid för uppehåll i gruvan tiden mellan det ögonblick, då arbetaren passerar genom stollens mynning, och det ögonblick, då han återkommer till jordytan.

3. Ej må i någon underjordisk stenkolsgruva tiden för någon arbetares uppehåll i gruvan överstiga sju timmar fyrtiofem minuter om dagen.

§ 4.

Föreskrifterna i denna konvention skola anses iakttagna, om tidrymden mellan det ögonblick, då de första arbetarna i skiftlaget, respektive någon annan grupp, lämna jordytan, och det ögonblick, då de återkomma till densamma, motsvarar den i § 3 mom. 3 angivna. Ordningen och den tid, som åtgår för skiftlagets eller gruppens uppfärd och nedfärd, skola dessutom vara ungefärligen desamma.

§ 5.

Med förbehåll för bestämmelserna i andra stycket av denna paragraf skola föreskrifterna i denna konvention anses iakttagna, om den nationella lagstiftningen stadgar, att för beräklandet av tiden för uppehåll i gruvan arbetarnas uppfärd, respektive nedfärd skall beräknas efter den »vägda» genomsnittliga tiden för upp- eller nedfärden för samtliga skiftlag i hela landet. I sådant fall må tiden mellan det ögonblick, då den siste arbetaren i skiftlaget lämnar jordytan och det ögonblick, då den förste arbetaren i samma skiftlag återkommer till densamma, icke i någon gruva överstiga sju timmar femton minuter; ej må dock något system för reglering av arbetstiden tillåtas, enligt vilket den genomsnittliga arbetstiden för huggare, betraktade såsom en särskild arbetarekategori, skulle överstiga arbetstiden för övriga kategorier av arbetare i samma skiftlag, sysselsatta med arbete under jord.

Varje medlem, som efter att hava tillämpat den i förevarande paragraf avsedda metoden, övergår till att tillämpa bestämmelserna i §§ 3 och 4, skall genomföra denna förändring samtidigt i hela landet och icke endast i någon del därav.

§ 6.

1. Arbetare få icke sysselsättas med arbete under jord i kolgruvor å söndagar eller lagstadgade allmänna högtidsdagar. Nationell lagstiftning må emellertid medgiva följande undantag för arbetare över 18 år:

a) för arbete, som med hänsyn till sin natur måste bedrivas kontinuerligt;

b) för arbete, som avser luftväxlingen i gruvan, förebyggande av skada å anordningarna därför eller gruvans skyddande ävensom för arbete, avseende den första hjälpen vid olycksfall eller sjukdom eller vården av djur;

c) för mättningsarbete i gruvorna, då nämnda arbete icke kan utföras å andra dagar utan avbrott eller störning av driften;

d) för brådskanie arbete i avseende å maskiner och andra driftsinrättningar, vilket icke kan utföras under den tid, driften normalt är i gång, samt i andra brådskanie eller utomordentliga fall, som inträffa oberoende av företagarens vilja.

2. Vederbörande myndigheter skola vidtaga erforderliga åtgärder till säkerställande, att intet arbete utföres å söndagar eller lagstadgade allmänna högtidsdagar utöver vad i denna paragraf medgives.

3. Arbete, som medgives i mom. 1 av denna paragraf, skall betalas med en lön, som med minst 25 procent överstiger den normala lönen.

4. Arbetare, vilka i större utsträckning sysselsättas med arbete, som avses i mom. 1 av denna paragraf, skola komma i åtnjutande av antingen en kompenserande vilotid eller skäligen förhöjd avlöning utöver den i mom. 3 stadgade. Detaljerna för tillämpning av denna bestämmelse skola regleras genom nationell lagstiftning.

§ 7.

För arbetare, som sysselsättas på arbetsplatser, vilka abnorma temperatur-, fuktighets- eller andra förhållanden göra särskilt ohälsosamma, skall genom bestämmelser, utfärdade av offentlig myndighet, fastställas kortare tid för uppehållet i gruvan än den, som angives i §§ 3, 4 och 5.

§ 8.

1. Av offentlig myndighet utfärdade bestämmelser må medgiva ett över-
skridande av de i §§ 3, 4, 5 och 7 fastställda gränserna:

a) i fall av inträffat eller hotande olycksfall, i fall av force majeure eller då brådskanie arbete behöver utföras å maskiner, redskap eller andra driftsinrättningar i gruvan på grund av skada, som uppkommit å berörda maskiner, redskap eller driftsinrättningar, och detta även om en tillfällig produktion av kol därigenom skulle äga rum men allenast i den mån så erfordras till undvikande av allvarlig rubbning av anläggningens normala drift;

b) för arbetare sysselsatta med arbete, som på grund av sin natur måste bedrivas kontinuerligt eller med tekniskt arbete, vilket är nödvändigt för arbetets förberedande eller avslutande på normalt sätt eller dess fulla återupptagande av ett efterföljande skift och icke är förbundet med produktion eller transport av kol. Den i förevarande punkt medgivna förlängningen må icke för någon arbetare överstiga en halv timme om dagen, och beträffande gruvor med normal drift må antalet på dylikt sätt sysselsatta arbetare aldrig överstiga 5 procent av gruvans hela arbetsstyrka.

2. I enlighet med bestämmelserna i denna paragraf utfört övertidsarbete skall betalas med en lön, som med minst 25 procent överstiger den ordinarie lönen.

§ 9.

Av offentlig myndighet utfärdade bestämmelser må, utöver bestämmelserna i § 8, ställa en övertid av högst sextio timmar om året till förfogande för företagen i hela landet.

Denna övertid skall betalas med en lön, som med minst 25 procent överstiger den ordinarie lönen.

§ 10.

I §§ 7, 8 och 9 avsedda bestämmelser skola utarbetas efter samråd med vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer.

§ 11.

De i art. 408 av Versaillesfördraget och motsvarande artiklar i de övriga fredsfördragen föreskrivna årsrapporterna skola meddela alla erforderliga upplysningar rörande de åtgärder, som vidtagits till reglerande av arbetstiden enligt §§ 3, 4 och 5. De skola vidare lämna fullständiga upplysningar rörande de bestämmelser, som utfärdats med stöd av §§ 7, 8, 9, 12, 13 och 14, och rörande tillämpningen av dem.

§ 12.

För att underlätta tillämpningen av denna konventions bestämmelser skall det åligga ledningen för varje gruva:

a) att medelst anslag, anbringade på synligt sätt vid gruvöppningen eller å annat lämpligt ställe eller ock på annat av offentlig myndighet godkänt sätt tillkännagiva de tider, då nedfärden, respektive uppfärden för arbetarna i varje skiftlag eller annan grupp skall taga sin början, respektive vara avslutad.

Dessa tider skola vara godkända av offentlig myndighet och bestämda på sådant sätt, att tiden för varje arbetares uppehåll i gruvan icke överskrider de i denna konvention föreskrivna gränserna; sedan tiderna en gång tillkännagivits, må de icke ändras utan offentlig myndighets samtycke och iakttagande av sådant tillkännagivande och sådan ordning, som godkänts av myndigheten;

b) att på sätt den nationella lagstiftningen föreskriver föra förteckning över all med stöd av §§ 8 och 9 uttagen förlängd arbetstid.

§ 13.

I underjordiska brunkolsgruvor äga §§ 3 och 4 samt §§ 6—12 i denna konvention tillämpning med förbehåll för följande bestämmelser:

a) Under villkor, som föreskrivas i den nationella lagstiftningen, må vederbörande myndighet tillåta, att kollektiva uppehåll, som medföra avbrott i produktionen, icke medräknas i tiden för uppehållet i gruvan, men få sådana uppehåll icke i något fall överstiga en tid av trettio minuter för skift. Dylikt tillstånd må icke beviljas, med mindre nödvändigheten av ett sådant system fastställts genom officiell undersökning i varje särskilt fall och efter samråd med vederbörande arbetarrepresentanter.

b) Det enligt § 9 medgivna antalet övertidstimmar må ökas till högst sjuttiofem om året.

Dessutom må vederbörande myndighet godkänna kollektivavtal, vilka föreskriva högst sjuttiofem timmars ytterligare övertid om året. Dylik övertid skall betalas efter de grunder, som angivas i § 9 andra stycket. Den må icke medgivas för samtliga underjordiska brunkolsgruvor utan endast för särskilda distrikt eller gruvor, där så påkallas av speciella tekniska eller geologiska förhållanden.

§ 14.

Å stenkols- och brunkolsgruvor med dagbrytning äga §§ 3—13 i denna konvention icke tillämpning. Emellertid förbinda sig de medlemmar, som ratificera denna konvention, att å dessa gruvor tillämpa bestämmelserna i Washingtonkonventionen av år 1919 angående begränsning av arbetstiden i industriella företag till åtta timmar om dagen och fyrtioåtta timmar i veckan; dock må den övertid, som kan uttagas enligt § 6 b) i nämnda konvention, icke överstiga etthundra timmar om året. I fall där särskilda förhållanden så påfordra, men endast i dylika fall, må vederbörande myndighet godkänna

kollektivavtal, vilka medgiva en ökning av omförmälda etthundra timmar med ytterligare högst etthundra timmar om året.

§ 15.

Ingen bestämmelse i denna konvention skall verka sådan ändring av den nationella lagstiftningen rörande arbetstiden, att de garantier, som denna erbjuder arbetarna, därigenom minskas.

§ 16.

Tillämpningen av denna konventions bestämmelser kan i varje land suspenderas av regeringen i händelse av inträffat förhållande, som innebär fara för den nationella säkerheten.

§ 17.

De officiella ratifikationerna av denna konvention skola, i enlighet med bestämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen, delgivas nationernas förbunds generalsekreterare och av honom inregistreras.

§ 18.

Denna konvention är bindande allenast för de medlemmar av internationella arbetsorganisationen, vilkas ratifikationer inregistrerats hos sekretariatet.

Den träder i kraft sex månader efter det nationernas förbunds generalsekreterare inregistrerat ratifikationer av två av följande medlemmar: Belgien, Frankrike, Nederländerna, Polen, Storbritannien, Tjeckoslovakien och Tyskland.

Därefter träder konventionen i kraft för varje medlem sex månader efter den dag, då dess ratifikation inregistrerats.

§ 19.

Så snart ratifikationerna av två av de i andra stycket av § 18 omförmälda medlemmarna inregistrerats hos sekretariatet, skall nationernas förbunds generalsekreterare därom notificera samtliga medlemmar av internationella arbetsorganisationen. Han skall likaledes notificera dem inregistreringen av ratifikationer, vilka därefter kunna komma att delgivas honom av andra medlemmar av organisationen.

§ 20.

Varje medlem, som ratificerat denna konvention, kan, sedan fem år flutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom skrivelse, som delgives nationernas förbunds generalsekreterare för inregistrering. Uppsägningen träder icke i kraft förrän ett år efter det den inregistrerats hos sekretariatet.

Varje medlem, som ratificerat denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående stycke nämnda femårsperioden gör bruk av den i denna paragraf stadgade uppsägningsrätten, skall vara bunden för en ny period av fem år och kan därefter, med iakttagande av de i denna paragraf föreskrivna villkoren, uppsäga konventionen vid utgången av varje treårsperiod.

§ 21.

Senast före utgången av en tidrymd av tre år efter denna konventions ikraftträdande skall internationella arbetsbyråns styrelse på konferensens

dagordning uppföra frågan om revision av denna konvention i följande avseenden:

a) möjligheten av en ytterligare inskränkning av den i § 3 mom. 3 angivna arbetstiden;

b) rätten att göra bruk av det exceptionella beräkningssätt, som anges i § 5;

c) möjligheten att modifiera bestämmelserna i § 13 a) och b) i syfte att inskränka arbetstiden;

d) möjligheten att inskränka det i § 14 angivna antalet övertidstimmar.

Vid utgången av varje period av tio år, räknat från denna konventions ikraftträdande, skall dessutom internationella arbetsbyråns styrelse förelägga generalkonferensen en redogörelse för tillämpningen av denna konvention och taga under övervägande, huruvida det finnes anledning att uppföra frågan om dess revision helt eller delvis på konferensens dagordning.

§ 22.

I fall generalkonferensen skulle antaga en ny konvention, innebärande revision helt eller delvis av denna konvention, skall en medlems ratifikation av den nya konventionen, för såvitt denna trätt i kraft, medföra uppsägning av förevarande konvention, oberoende av vad i § 20 här ovan stadgas om tidsfrist.

Från den dag, då den nya konventionen träder i kraft, skall förevarande konvention icke längre kunna ratificeras av medlemmarna.

Förevarande konvention skall likväl förbli gällande till form och innehåll för de medlemmar, som ratificerat densamma och icke ratificera den nya konventionen.

§ 23.

De franska och engelska texterna till denna konvention skola båda äga vitsord.

Den internationella arbetsorganisationens femtonde sammanträde hölls i Genève under tiden 28 maj—18 juni 1931. Sverige deltog däri med en fullständig delegation, d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera av arbetsgivar- och arbetarsidorna. I fråga om verkställighet av konferensens beslut åligger det, såsom i propositionen omförmäles, varje medlem av arbetsorganisationen att inom ett år eller vid förhinder på grund av exceptionella omständigheter ej senare än 18 månader från avslutandet av sammanträdet underställa därvid antaget konventionsförslag den eller de myndigheter, till vilkas kompetensområde frågan hör, för dess omgestaltande till lag eller vidtagande av andra åtgärder. Därest ett konventionsförslag icke vinner vederbörande myndighets eller myndigheters bifall, skall respektive medlem av organisationen icke vara underkastad någon vidare förpliktelse med hänsyn till förslaget.

*Konventions-
förslagets
innehåll.*

Konventionsförslaget är av i huvudsak följande innehåll.

Konventionen äger tillämpning å alla slags kolgruvor. Under konventionen inbegripes i fråga om underjordiska kolgruvor varje med arbete under jord sysselsatt person och i fråga om kolgruvor med dagbrytning varje

med utvinnande av kol sysselsatt person, med undantag likväl i bägge fallen för personer i övervakande eller ledande ställning, vilka i regel icke deltaga i kroppsarbete.

Konventionens bestämmelser i övrigt variera i viss mån, allt efter som de avse underjordiska stenkolsgruvor, underjordiska brunkolsgruvor eller gruvor med dagbrytning. Enligt konventionens terminologi äro de svenska kolgruvorna att hänföra till brunkolsgruvor. Med avseende å de båda först nämnda grupperna gäller enligt § 3 som huvudregel, att tiden för arbetares uppehåll i gruvan icke får överstiga 7 timmar 45 minuter om dagen.

Från denna regel medgivas vissa undantag och avvikelser. Å ena sidan skall sålunda enligt § 7 vederbörande myndighet efter samråd med respektive arbetsgivar- och arbetarorganisationer fastställa kortare tid för uppehåll i gruvan i fråga om särskilt ohälsosamma arbetsplatser. Å andra sidan äger enligt § 8 vederbörande myndighet att efter nyss avsedda organisationers hörande medgiva tillfälligt överskridande av tidsgränserna i vissa fall av inträffat eller hotande olycksfall, force majeure eller brådskande arbete å maskiner m. m. samt intill en halv timme om dagen för ett procentuellt bestämt fåtal arbetare, som sysselsättas med kontinuerligt arbete eller nödvändiga förberedelse- eller avslutningsarbeten. Vidare äger sådan myndighet medgiva en övertid av högst sextio timmar om året för underjordiska stenkolsgruvor och högst sjuttiofem, i vissa fall etthundrafemtio timmar årligen för underjordiska brunkolsgruvor. Vid sålunda medgivet övertidsarbete skall förhöjning av den normala avlöningen utgå med minst 25 % därav. Beträffande underjordiska brunkolsgruvor innehåller slutligen § 13 en bestämmelse om möjlighet till medgivande att i arbetstiden icke inräkna kollektiva uppehåll om högst en halv timme per skift; sådant medgivande må likväl icke beviljas förrän efter officiell undersökning och samråd med vederbörande arbetarrepresentanter.

Vad angår gruvor med dagbrytning skola enligt § 14 å dessa tillämpas bestämmelserna i Washingtonkonventionen angående arbetstidens begränsning, ehuru med villkor, att den i sistnämnda konvention medgivna övertiden icke får överstiga etthundra, i vissa undantagsfall tvåhundra timmar om året.

Ikraftträdandet av konventionen har gjorts beroende av ratifikation från två av följande staters sida, nämligen Belgien, Frankrike, Nederländerna, Polen, Storbritannien, Tjeckoslovakien och Tyskland.

Efter att hava redogjort bland annat för det yttrande, som delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet avgivit över det ifrågasvarande förslaget, har föredragande departementschefen anfört följande:

I överensstämmelse med den ståndpunkt, som svenska regeringen intagit genom sina representanter vid frågans behandling i Genève, är det min mening, att Sverige icke bör ställa sig utanför den nu ifrågasatta särskilda regleringen av arbetstiden för arbete i kolgruvor. Detta arbete måste nämligen anses vara av den beskaffenhet, att en viss förkortning av den allmänna normalarbetsdagen är befogad. Enligt vad som torde framgå av de avgivna yttrandena, skulle icke heller en lagstiftning i enlighet med kon-

*Departements-
chefen.*

ventionsförslaget medföra större svårigheter med hänsyn till svenska förhållanden.

Såsom förenämnda delegation anfört, kan det emellertid icke vara lämpligt, att Sverige ansluter sig till konventionen, innan åtminstone några av de större kolproducerande länderna ratificerat densamma. Ehuru jag, enligt vad redan angivits, i princip är av den uppfattningen, att Sverige bör biträda konventionen, anser jag därför, att därmed bör tills vidare anstå.

För anslutning till konventionen krävas vissa ändringar i gällande arbetstidslagstiftning. Sådana ändringar böra visserligen föregå konventionens ratificering, men torde lämpligen även med förslag i detta ämne böra tills vidare anstå. Så snart klarhet vunnits rörande de stora kolproducerande ländernas ståndpunkt, torde emellertid såväl lagändrings- som ratifikationsfrågan böra upptagas till förnyat övervägande.

Utskottet.

Lika med departementschefen är utskottet i princip av den uppfattningen, att Sverige bör biträda ifrågavarande konvention. Med ratifikation av konventionen synes emellertid böra anstå, till dess åtminstone några av de kolproducerande länder, vilkas produktion är av större betydelse för Sveriges kolimport, ratificerat densamma. Innan ratificering äger rum, blir riksdagen, såsom departementschefen erinrat, i tillfälle att uttala sig i ämnet.

Under återopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen med anledning av förevarande proposition måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t, under hänvisning till vad utskottet anfört, meddela, att riksdagen lika med departementschefen i princip är av den uppfattningen, att Sverige bör biträda ifrågavarande konvention.

Stockholm den 29 januari 1932.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman, von Sydow, Sigfrid Hansson, von Geijer**, *Gustaf Tamm* och *Norman**, fröken *Hesselgren* och herr *Olof Carlsson**;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Hage, Johanson* i Stockholm*, *Petersson* i Lerbäcksbyn, *Aronson, Sandström* i Nyland, *Björnberg* och *Gardell* i Gans.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *von Sydow, von Geijer, Gustaf Tamm, Sandström* i Nyland, *Aronson* och *Petersson* i Lerbäcksbyn, vilka anförde:

Vi anse, att utskottets yttrande bort vara av följande lydelse:

Lika med departementschefen är utskottet av den uppfattningen, att med frågan om ratifikation av konventionen bör anstå, till dess åtminstone några av de större kolproducerande länderna ratificerat densamma. Att riksdagen nu skulle uttala sin principiella anslutning till konventionsförslaget, anser utskottet onödigt och olämpligt. Ett sådant uttalande skulle kunna anses prejudicerande vid riksdagens slutliga avgörande av ärendet.

Under återopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen med anledning av förevarande proposition måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t, under hänvisning till vad utskottet anförde, meddela, att riksdagen för sin del icke har något att erinra mot departementschefens förslag om uppskov med ärendets avgörande.
